

SCHČT má nové stanovy

Nový občanský zákoník (NOZ), který nabyl účinnosti v r. 2014, přinesl, kromě jiného, zcela novou právní úpravu spolků (dříve občanských sdružení). V důsledku této změny dosavadní občanská sdružení byla nucena přepracovat své stanovy a dát je do souladu s novou právní úpravou.

NOZ, který je považován za revoluci v letité právní úpravě soukromého práva, má své příznivce, ale i mnoho kritiků. Když začátkem letošního roku Ministerstvo spravedlnosti vyhodnotilo roční působení NOZ, s úlevou konstatovalo, že i když mnozí předvíдали kolaps právního systému, tento nenastal. Můžeme s tímto hodnocením ministerstva souhlasit? Jistě ne! Radovat se z toho, že nová právní úprava, jejíž zavedení stálo mnoho milionů korun z veřejných rozpočtů, neznamenala pohromu, je málo! Naopak by tato měla být pro společnost skutečně výrazně přínosná a neměli bychom se radovat z toho, že nenastala potopa. Ovšem spory z právních vztahů založených NOZ se budou řešit teprve v budoucnu, hodnocení nové právní úpravy je tedy nyní předčasné.

Právo má především vytvářet jasná pravidla soužití ve společnosti. Tomuto úkolu se však nová právní úprava zpronevěřila, protože řada jejích ustanovení je vágních, pro laickou a často i odbornou veřejnost nesrozumitelných, v mnoha případech zákon ponechává na soudech, aby svou aplikační činností nahradily chybějící přesnou právní úpravu. Přitom jako by autoři zákona nežili v této republice, kde obecná důvěra v justici je velmi nízká, soudní řízení jsou extrémně zdlouhavá a nákladná, právo obtížně vymahatelné apod.

Jestliže řada nových právních úprav vyvolává u odborné i laické veřejnosti rozpaky, pak to platí i o nové právní úpravě spolků. Ta zcela zrušila dosavadní právní úpravu, která byla založena zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

Pro laickou veřejnost je významné, že nová právní úprava, přestože je ve většině dispoziční povahy (tedy platí pouze tehdy, pokud si spolky nevyhradily ve stanovách úpravou jinou), zcela popírá demokratickou podstatu

spolků, což konstatuje i důvodová zpráva k NOZ. Projevem této nedemokratičnosti je především § 253, odst. 3, podle kterého záležitost, která nebyla zařazena na pořad zasedání členské schůze jako nejvyššího orgánu spolku při ohlášení jeho programu (který připravuje výkonný orgán spolku), lze rozhodnout jen za účasti a se souhlasem všech členů spolku oprávněných hlasovat. To je podmínka prakticky nesplnitelná ve spolkách s členskou základnou stovek členů. Tedy toto ustanovení zcela popírá demokratickou podstatu spolků, na základě které rozhodující je vůle většiny, nikoliv tedy vůle všech členů. Bere iniciativu řadovým členům, dává prakticky neomezené pravomoci řídicím orgánům, členy staví do role pozorovatelů a nikoliv tvůrců spolkového dění.

I když toto nedemokratické ustanovení platí pouze tehdy, pokud stanovy spolku neurčí jinak, je otázkou, proč vůbec zákon takovou nedemokratickou úpravu obsahuje? A opět jako by autoři zákona nežili v této společnosti a nevěděli, že ve většině spolků se členská základna jen nepatrně zajímá o stanovy, hospodaření a další tyto záležitosti.

Význam stanov za této situace mimořádně stoupá a pro členskou základnu by to měl být signál, že nadále k problematice stanov a dalších vnitrosvazových řádů nemůže přistupovat s takovou formálností, jako dosud. Prostě zákon řadové členy spolků již nechrání, nutí je k velké bdělosti a i angažovanosti, což však je v našich podmínkách poněkud marné úsilí. A tak nová právní úprava nahrává členům výkonných orgánů, kteří mohou celkem úspěšně počítat s pasivitou většinové spolkové obce a mohou pak se spolkem a jeho hmotným i nehmotným potenciálem nakládat jako s vlastním majetkem.

A právě tato situace nyní nastala ve SCHČT (Svaz). Je všeobecně známo, že spokojenost

členů s kroky vedení Svazu v poslední době byla velmi nízká, alespoň u těch, kteří tyto kroky sledovali. Na řadě oblastních schůzí se vznesla vážná kritika činnosti vedení Svazu volající dokonce po jeho odstoupení. S napětím tedy byla očekávána konference Svazu, na které měly být přijaty nové stanovy. Protože předsednictvem Svazu připravený text stanov zcela účelově využil nedemokratičnosti nové právní úpravy a prakticky vynuloval možnost aktivity členské základny zanesením uvedeného § 253, odst. 3 NOZ do textu stanov, připravila iniciativní skupina chovatelů vlastní návrh stanov, který vycházel z jeho demokratických tradic a, mimo jiné, narovnával po léta se táhnoucí problém organizační struktury Svazu, zvyšoval pravomoc členské základny apod.

Na konferenci Svazu v květnu 2015 však díky těsné většině hlasů byl přijat návrh stanov předložený předsednictvem. V důsledku něho bude pro členskou základnu nyní mnohem komplikovanější provádět kontrolu činnosti svazových orgánů, a jestli tato kontrola byla dosud velmi formální, tak dnes bude i prakticky velmi obtížná v důsledku schválených stanov. Jaké důsledky to bude mít, je dnes obtížné předvídat. Dosavadní vývoj ve SCHČT však mnoho optimismu nedává.

Je pozoruhodné, jak situace v zájmových organizacích odráží celospolečenskou realitu. Tato společnost se sama s mimořádnou snadností zřekla po léta generacemi předků těžce vydané právní ochrany např. pracovního poměru, nájmu bytu apod. A nyní naříká nad nemravnými praktikami mnohých zaměstnavatelů, pronajímatelů apod. A obdobně v zájmové činnosti. Sami se zbavujeme kontrolních pravomocí ve vztahu k řídicím orgánům a pak naříkáme nad jejich praktikami. Prostě vždy platilo a platí, že každá společnost má takové vedení, jaké si zaslouží. 